

ÓZSA SÁNDOR

ÖSSZEVONJA SZEMÖLDÖKÉT

avagy a FIDESZ és a hatalom

A Nagy Kaland lassan a végéhez közeledik. A huszárcsínyek, betyáros rajtaütések kora lejár. A márciusi választások után – ha a választók is úgy akarják – némelyek a FIDESZ tagjai közül betyárból pandúrokká, képviselőriogató, miniszterfaló sobrijóskákból maguk is unalmas, szürke, okosnak és tekintélyesnek látszani igyekvő honatyák lesznek. De mi lesz eközben a FIDESZ-szel? Mi lesz abból a szervezetből, amelynek mindmáig legfőbb megkülönböztető jegye a fennálló hatalommal szembeni meg nem alkuvó küzdelem, a hatalom birtokosainak folyamatos irritálása? Milyen lesz a FIDESZ viszonya a hatalomhoz?

1988. március 30-án, a Fiatal Demokraták Szövetsége megalakulásakor még csak sejteni sem lehetett, lesznek-e, s ha igen, mikor, szabad választások ebben az országban. A közvetlen cél csupán ez volt: beismertetni a monopolisztikus hatalommal önnön erkölcsi elhasználódását. Állandó kihívások elé állítani, kényelmetlen kérdések özönét zúdítani rá, hogy végleg elvegyük pökhendi önbizalmát, mellyel negyven éven keresztül sajnált és sópört le minden rajta kívül létezött. Erkölcsi elégtételt kellett venni ezen a hatalmon, porig kellett alázni, hogy képviselői soha többé ne tudják még saját magukkal sem elhitetni, hogy a nép bármiféle felhatalmazásából uralkodnak.

A hatalomnak ez az erőszakot elutasító, de mély undorral vegyes megvetése, a tudat, hogy az *általuk* tönkretett jövőhöz *nekünk* van ma a legtöbb közünk, s az esélytelenek, a veszténivaló nélküliek derűs nyugalma és optimizmusa adja össze azt a FIDESZ-imázst, amelyet ma – a közvéleménykutatások szerint – viszonylag

jelentős választói kör tekint vonzónak. Mindez majdnem elfeledtette velünk, hogy a hatalom nemcsak *itt és most*, ebben a meglehetősen ellenszenves konkrét mivoltában létezik, hanem úgy *általában* is, s ha az anarchista eszmevilágot kizárjuk a FIDESZ politikáját meghatározó tényezők közül, akkor a hatalomhoz való viszonyunkat a jövő szempontjából is végig kellene gondolnunk.

„A hatalom... a politika egyik összetevője, és a politikailag szervezett társadalomra vonatkozó döntések kézbentartását jelenti. Magának a politikai tevékenységnek is közmegegyezéssel jellemzője a hatalom megtartására, vagy megszerzésére és befolyásolására való törekvés.” (Gombár) Az a politikai szervezet tehát, amely azt állítja magáról, hogy nem folytat hatalmi harcot, az vagy nem politikai szervezet, vagy pedig nem mond igazat. Eloszlatva minden romantikus illúziót, legyünk őszinték magunkhoz; a FIDESZ már létrejöttével magában hordta a fennálló hatalmi viszonyok megváltoztatására irányuló törekvést, s ez logikusan vezetett el a parlamenti választásokon való indulás bejelentéséig, vagyis azon szándék deklarálásáig, hogy a választók ránk adott voksainak arányában részt kívánunk venni az ország sorsát érintő döntések meghozatalában. Ez a választások eredményétől függően *elvileg* a következő lehetőségeket jelenti: a) a FIDESZ parlamenti ellenzékként nyilvános ellenőrző szerepet tölt be a kormányzó hatalommal szemben; b) a FIDESZ mint a parlamenti többség része kívülről támogatja a kormányt; c) a FIDESZ a kormány részeként vállal felelősséget.

Egyetlen komoly, felelősséggel gon-

dolgozó politikai erő sem zárhatja ki azt a lehetőséget, hogy részt vállaljon azokból a nehéz döntésekből, amelyeket a közeljövőben valószínűleg valakinek meg kell hoznia. Ezt a luxust – úgy tűnik – csak az MSZDP engedheti meg magának. Mindez azonban a FIDESZ részéről nem jelenti azt, hogy részt kívánunk venni abban a pozícióharcban, hatalmi kiszorításban, amely – többek között a televízió felügyelete körüli izléstelenségekből ítélve – már megkezdődött.

Minden ellenkező híreszteléssel ellentétben, mi nem akarunk B-listázásokat, nem akarunk olyan kádcserét, amelynek nem a hűbériség eltörlése a célja, csupán az új hűbérurak iránti lojalitás megteremtése. Szomorúan sokan hiszik, hogy a többpártrendszer és a rendszerváltás azonos – miként volt 1945 után – a zsíros állások hatalmi szempontú újraosztásával. A kormányalakításkor, illetve az azt követő osztozkodáskor bekövetkező helyzet, valamint az az elvi keménység és őszinteség, amely eddig a FIDESZ-t jellemezte, véleményem szerint predestinálni fogja a szervezetet arra, hogy a neki továbbra is leginkább testreszabott ellenzéki pozíciót válassza. Miután a FIDESZ határozottan kizárta annak lehetőségét, hogy a kommunisták utódpártjával koalícióra lépjen, ugyancsak a fentebbi irányba mutatnak a választási esélyek is. Ezek szerint ugyanis – a dolgok mai állása mellett, sajnálatos módon – a legvalószínűbb kormánykoalíció az MDF vezette „nemzeti közép” és az MSZP paktumából jöhet létre.

Mielőtt azonban teljesen elcsúsznánk a lehetőségek pártpolitikai szempontú latolgatása felé, akadunk fenn egy kicsit azon a megállapításon, hogy a FIDESZ – ha

a politikai helyzet logikájából adódóan pártszerű funkciói tolódtak is előtérbe – *mozgalom* is, mely a jövőben akár pártszerű önmagával is keveredhet ellenzéki viszonyba. S próbáljunk meg emlékezni a következő néhány mondatra is, amelyek az első kongresszusunkon, 1988. november 20-án elfogadott politikai programnyilatkozatból valók: „A FIDESZ szakít azzal a felfogással, amely szerint a demokrácia megteremtéséhez elegendő az államhatalom megszerzése. Nem hisszük, hogy bármely új szervezet kormányra kerülése önmagában lehetővé tenné emberi és polgári jogaink érvényesítését. A *demokrácia letéteményese, végső biztosítéka ugyanis nem az államhatalom, hanem a demokratikus politikai kultúrájú társadalom*. Az állami élet irányításáért versengő pártok léte elengedhetetlen, de nem elégséges feltétel. Nekünk nem az államhatalmat kell megragadnunk, hanem az a feladatunk, hogy segítsük az önszerveződést annak reményében, hogy az újjászülető közösségeiből építkező társadalom képes lesz saját kormányát megválasztani.” Az ifjúsági *szervezet-mozgalom-párt* funkciókeveredéséből, a felelősségvállalás szükségyszerűségéből és a korrumpálódás pusztá lehetőségétől való irtózásból fakadó – kikerülhetetlen – ellentmondások feloldására csak akkor van esély, ha tartani tudjuk magunkat ahhoz az alapelvhez, melyet Jáksi Oszkár tett mottóként a Habsburg monarchia felbomlásáról írt híres könyve elé: „Minden politika, amelyet nem a morális meggyőződés vezérel, csak a kizsákmányolás egy formája.”